

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 87/2010

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. marca 2010 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. H. P., Česká republika, zastúpenej advokátom JUDr. J. P., Česká republika, vo veci namietaného porušenia čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 5, čl. 11 a čl. 36 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 17 Listiny základných práv Európskej únie a čl. 12 Zmluvy o založení európskeho spoločenstva v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 8 Sžo 265/2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. H. P. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. februára 2010 doručená sťažnosť MUDr. H. P., Česká republika (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 5, čl. 11 a čl. 36 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 6 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), čl. 17 Listiny základných práv Európskej únie (ďalej len „listina základných práv“) a čl. 12 Zmluvy o založení európskeho spoločenstva (ďalej len „zmluva o európskom

spoločenstve“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 8 Sžo 265/2008. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 29. januára 2010.

Zo sťažnosti vyplýva, že prarodičia sťažovateľky boli riadnymi vlastníkmi nehnuteľného majetku ležiaceho v katastrálnych územiach obcí B. a C. Ako osoby židovskej národnosti boli v priebehu druhej svetovej vojny odvečení a zavraždení. Matka sťažovateľky sa v priebehu vojny ukrývala a podarilo sa jej prežiť. Keď sa po vojne v roku 1945 vrátila do svojho bydliska v C., obydlie jej rodičov bolo opustené, vyrabované a z rodiny sa nikto nevrátil. Na základe dedičského konania sa matka sťažovateľky stala vlastníčkou týchto nehnuteľností. Následne jej boli nehnuteľnosti odňaté v dôsledku revízie pozemkovej reformy. K strate vlastníctva tak definitívne došlo paradoxným spôsobom až po skončení vojny, a to po 25. februári 1948. Matka sťažovateľky sa v dôsledku duševného otrasu vyvolaného vojnovými zážitkami do svojho pôvodného bydliska v C. už nikdy nevrátila a nebola ani schopná sa ďalej zaoberať svojimi majetkovými záležitosťami. Tieto skutočnosti poznamenali aj otca sťažovateľky. Ani ten nebol schopný zaoberať sa v období reštitúcií listinami zo starých čias a smutnou históriou rodiny svojej už zomrelej manželky (matka sťažovateľky zomrela v roku 1986). Tieto dôvody potom vyvolali stav, keď otec sťažovateľky ako pozostalý manžel po pôvodnom vlastníkovi (svojej zomrelej manželke) neuplatnil reštitučný nárok na vydanie pozemkov podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „starý reštitučný zákon“). Sťažovateľka sa o majetkových pomeroch svojej zomrelej matky a svojej rodiny na Slovensku dozvedela až v roku 2001, keď od svojho otca získala súbor dokladov a písomností týkajúcich sa rodinnej histórie a rodinného majetku rodiny svojej matky. Sťažovateľka sa preto veľmi potešila, keď Slovenská republika v roku 2003 prijala zákon č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „nový reštitučný zákon“), ktorý ustanovil nové lehoty pre pozemkové reštitúcie. V súlade s novým reštitučným zákonom sťažovateľka vyzvala Obvodný pozemkový úrad v T. (ďalej len „obvodný úrad“) na vydanie pozemkov. Rozhodnutím

obvodného úradu sp. zn. 2007/00270-Đu zo 4. apríla 2007 bolo vyslovené, že sťažovateľka nespĺňa podmienky na navrátenie vlastníckeho práva podľa nového reštitučného zákona, keďže nie je občiankou Slovenskej republiky a nemá trvalý pobyt na jej území. Sťažovateľka požiadala o preskúmanie tohto rozhodnutia Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“). Rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Sp 10/2007-24 z 11. septembra 2008 bolo rozhodnutie obvodného úradu potvrdené, a to rovnako pre nedostatok občianstva Slovenskej republiky a trvalého pobytu na jej území na strane sťažovateľky. V súvislosti s argumentáciou sťažovateľky o porušení čl. 12 zmluvy o európskom spoločenstve krajský súd uviedol, že toto ustanovenie sa nevzťahuje na úpravu vlastníckych vzťahov v jednotlivých členských štátoch európskeho spoločenstva, a preto čl. 12 v danom prípade nie je aplikovateľný. Odkázal pritom na čl. 295 zmluvy o európskom spoločenstve. Sťažovateľka v podanom odvolaní proti rozsudku krajského súdu argumentovala obdobným spôsobom, keď poukázala na nutnosť rešpektovať právny štát, na zákaz diskriminácie, na ochranu vlastníctva a poukázala tiež na kultúrno-civilizačné hodnoty Slovenskej republiky vyjadrené v ústavnom odkaze na cyrilometodejské dedičstvo. Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžo 265/2008 z 3. novembra 2009 bol rozsudok krajského súdu potvrdený. Najvyšší súd pomerne obsiahlo polemizoval s argumentmi sťažovateľky a na obhajobu svojho negatívneho stanoviska zhromaždil celý rad argumentov, ktoré podoprel celým radom odkazov na ustanovenia zmluvy o európskom spoločenstve a na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „európsky súd“). Ústredným motívom argumentácie najvyššieho súdu je odkaz na suverenitu štátu pri úprave vlastníckych vzťahov. Najvyšší súd v podstate vychádzal z nového medzinárodného práva, z ústavy a listiny. Všetky tieto zmluvy a ústavné predpisy vychádzajú z obdobnej konštrukcie ochrany vlastníctva a majetku občanov. Táto konštrukcia je založená na tom, že každý má právo vlastníť majetok, vlastníctvo je chránené a vyvlastnenie je možné len vo verejnom záujme na základe zákona a za náhradu. Zásahy do vlastníckeho práva či rôzne obmedzenia vlastníckeho práva (napríklad vo vzťahu k cudzím štátnym príslušníkom) sú tiež možné na základe zákona. Sťažovateľka túto konštrukciu právnej úpravy chápe a je si vedomá toho, že zákonodarná moc v kontinentálnom práve disponuje pri úprave vlastníckeho práva určitým priestorom pre legislatívne uváženie. Toto legislatívne uváženie však musí byť celkom v súlade s hodnotami a v súlade so zásadami a ľudskými právami a základnými

slobodami už vymenovanými. Sťažovateľka sa domnieva, že by bolo v rozpore so všeobecnou morálkou a so všeobecne uznávanými zásadami civilizovaných národov, aby štát vlastnil majetok, ktorý vo verejnom záujme nepotrebuje a ktorý sa dostal do jeho dispozície, resp. vlastníctva v dôsledku protiprávneho postupu verejnej moci v období totalitného komunistického režimu. Sťažovateľka chce v podstate vyjadriť myšlienku, že nikto, kto koná s poctivými úmyslami, si nemôže ponechať ukradnutú vec. V tomto smere si váži to, že Slovenská republika ako právny štát prijala nový reštitučný zákon. Sťažovateľka nie je ochotná akceptovať ani názor najvyššieho súdu týkajúci sa vysporiadania s otázkou diskriminácie na základe rozdielnej štátnej príslušnosti. Aj vo vzťahu k cudzím štátnym príslušníkom majú štáty priestor pre legislatívne uváženie a môžu upravovať svoje vlastnícke pomery, resp. vlastnícke právo podľa svojej úvahy. Priestor pre legislatívne uváženie však má svoje limity, ktoré sú opäť dané všeobecne uznávanou morálkou a hodnotami, ako aj ústavnými princípmi a ľudskými právami a základnými slobodami. Sťažovateľka považuje rozdielny prístup založený na rozlišovaní podľa štátneho občianstva za prístup skutočne diskriminačný v prípade majetku, ktorý štát, resp. jeho právny predchodca získal protiprávne a u ktorého nie je daný verejný záujem na jeho zachovaní vo vlastníctve štátu. V danom prípade požadované nehnuteľnosti nepredstavujú žiadne ohrozenie záujmov Slovenskej republiky a bolo by možné ich sťažovateľke vydať. Sťažovateľka ďalej namieta, že všeobecné súdy neprihliadli dostatočne na to, že bola pôvodne československou občiankou, žiadnym spôsobom nezavinila stratu tohto občianstva, a preto istá kontinuita štátneho občianstva je u nej daná, a to s prihliadnutím na skutočnosť, že Česká republika a Slovenská republika sú nástupníckymi štátmi po bývalej Českej a Slovenskej Federatívnej Republike. Ďalej vytýka aj porušenie medzinárodnoprávnej zásady reciprocity, keď orgány Českej republiky pri reštitúciách umožňujú uplatňovať reštitučné nároky v širokej miere aj občanom Slovenskej republiky, najmä pokiaľ boli pôvodne občanmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky. Napokon sťažovateľka namieta, že najvyšší súd sa vôbec nevysporiadal s jej argumentáciou týkajúcou sa časového priebehu jej štátneho občianstva a s námietkou medzinárodnoprávnej reciprocity. Odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu sa o týchto námietkach nezmieňuje. V tomto smere je rozsudok nezrozumiteľný a nepreskúmateľný. Porušuje tým právo na spravodlivý proces.

Sťažovateľka navrhla vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, listiny, dohovoru, dodatkového protokolu, listiny základných práv a zmluvy o európskom spoločenstve v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 8 Sžo 265/2008 s tým, aby boli rozsudok najvyššieho súdu z 3. novembra 2009, rozsudok krajského súdu z 11. septembra 2008 a rozhodnutie obvodného úradu zo 4. apríla 2007 zrušené a vec vrátená obvodnému úradu na ďalšie konanie.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžo 265/2008 z 3. novembra 2009 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok krajského súdu č. k. 6 Sp 10/2007-24 z 11. septembra 2008. Podľa názoru najvyššieho súdu vzhľadom na ustanovenie § 2 nového reštitučného zákona, podľa ktorého oprávnená osoba musí byť občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území, sťažovateľka nemohla byť úspešná so svojím reštitučným nárokom. Je totiž občiankou Českej republiky. Preto nespĺňa jednu zo základných podmienok ustanovených zákonom, ktorej nedostatok nie je možné odpustiť. V súvislosti s odvolacími námietkami sťažovateľky, ktorá svoje právo na vydanie nehnuteľností okrem iného odvodzovala z prednosti komunitárneho práva pred právom národným, treba uviesť, že komunitárne právo sa na základe jeho bezprostrednej uplatniteľnosti priamo stáva súčasťou vnútroštátnych právnych systémov a v prípade, že dôjde k rozporu s vnútroštátnou právnou normou, má komunitárne právo prednosť pred vnútroštátnym predpisom, ktorý je s ním v rozpore a ktorý nemal byť ďalej aplikovaný. Sťažovateľka odvodzuje svoje právo na vydanie nehnuteľností z čl. 12 zmluvy o európskom spoločenstve s tým, že komunitárne právo je nadradené slovenskému právnemu poriadku a zakazuje diskrimináciu na základe štátneho občianstva. Je nepochybné, že zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti patril medzi základné princípy Zmluvy o založení európskeho hospodárskeho spoločenstva a čl. 12 zmluvy o európskom spoločenstve predstavuje predovšetkým všeobecnú normu vo vzťahu k špeciálnym ustanoveniam upravujúcim špecifické oblasti. Článok 12 teda ustanovuje zákaz diskriminácie na základe aplikácie zmluvy o európskom spoločenstve, ak sa na daný prípad nevzťahuje osobitná zmluvná úprava. Európsky súdny dvor (ďalej len „súdny dvor“) takto riešil v kontexte čl. 12 prípady diskriminácie v oblasti vzdelávania, resp. odškodnenia obetí trestných činov na území členského štátu, ktorého neboli občanmi. Osobitný zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti sa takto upravuje v kontexte

slobodného pohybu osôb, práva usadiť sa a poskytovania služieb. Zákaz diskriminácie v zmysle čl. 12 je teda chápaný ako predpoklad vytvorenia a rozvíjania spoločného trhu. Z pôsobnosti zmluvy o európskom spoločenstve (a teda aj z pôsobnosti jeho čl. 12) je však (na čo správne poukázal krajský súd) vyňatá úprava vlastníckych vzťahov uplatňovaná v jednotlivých členských štátoch, medzi ktoré nepochybne patrí úprava reštitučných nárokov. Možno z toho vyvodiť, že je vecou členského štátu, ako upraví podmienky na úspešné uplatnenie reštitučného nároku. V tejto súvislosti treba poukázať na Chartu základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) prijatú Európskou radou v roku 2000 kodifikujúcu existujúci systém ľudských práv vytvorený súdnym dvorom s prihliadnutím na ústavné tradície členských štátov, ktorú súdny dvor uznal ako potvrdzujúcu ľudské práva obsiahnuté v iných dokumentoch európskeho práva a judikatúre súdneho dvora a európskeho súdu. Predstavuje teda inšpiračný zdroj pre rozhodovanie. V článku 17 charty sa výslovne odkazuje na čl. 1 dodatkového protokolu aj s klauzulou umožňujúcou štátom *„prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút“*, s tým, že význam a rozsah tohto práva je rovnaký ako právo zaručené dohovorom, pričom obmedzenia nesmú prekročiť tie, ktoré sú v ňom ustanovené. Posudzovanie, či takáto vnútroštátna úprava riešenia reštitučných nárokov znamená porušenie čl. 1 dodatkového protokolu v spojení s čl. 14 dohovoru, vykonal európsky súd vo viacerých prípadoch. Okrem rozhodnutia európskeho súdu vo veci Viktor Rozsival a ďalší proti Slovenskej republike treba poukázať aj na rozhodnutia vo veciach sťažovateľov namietajúcich podmienku štátneho občianstva na vydanie majetku v rámci konania o mimosúdnej rehabilitácii, resp. reštitúcii. Ide o rozhodnutie vo veci Gratzinger a Gratzingerová proti Českej republike a vo veci Poláček a Poláčková proti Českej republike, v ktorých európsky súd poukázal na to, že sťažovatelia sa rozhodli podať žalobu o vydanie majetku až v roku 1995 potom, ako Ústavný súd Českej republiky zrušil podmienku trvalého pobytu ustanovenú zákonom o mimosúdnych rehabilitáciách, pričom si ale boli vedomí, že nespĺňajú podmienku štátneho občianstva, ktorá zostala v platnosti. Predmet konania sa teda netýkal *„existujúceho majetku“* a sťažovatelia neboli v postavení vlastníkov, ale iba v postavení žiadateľov. Pokiaľ ide o to, či mali sťažovatelia aspoň „legitímnu nádej“ na zhmotnenie skutočnej a vymáhateľnej pohľadávky, európsky súd konštatoval, že v čase

podania reštitučnej žaloby mohli žiadať o vydanie majetku iba osoby majúce české štátne občianstvo. Keďže sťažovatelia vedeli, že nespĺňajú podmienky na vydanie majetku alebo na odškodnenie a že nemajú žiadnu možnosť znovu nadobudnúť bývalé vlastnícke právo, ich jediná možnosť spočívala v dosiahnutí zrušenia zákonného ustanovenia obsahujúceho podmienku štátneho občianstva pre neústavnosť. Európsky súd v tomto smere zdôraznil, že viera, že platný zákon bude zmenený v prospech sťažovateľov, nemôže byť považovaná za formu legitímnej nádeje v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu, pretože táto musí mať konkrétnejší charakter a musí sa opierať o určité zákonné ustanovenie alebo právny akt (napríklad súdne rozhodnutie). Európsky súd vo veci Jantner proti Slovenskej republike pripomenul, že čl. 1 dodatkového protokolu nezaručuje právo na získanie majetku a nemôže byť interpretovaný ako taký, ktorý by ukladal akékoľvek obmedzenia slobode zmluvných štátov určiť podmienky na vydanie majetku, ktorý bol skonfiškovaný pred dátumom ratifikácie dohovoru. Z uvedených príkladov aplikačnej praxe európskeho súdu možno dôvodne vyvodit', že právna úprava vlastníckych vzťahov nepredstavuje pre žiadateľov nespĺňajúcich vyžadovanú podmienku štátneho občianstva zásah do ich práv na užívanie majetku z dôvodu uplatnenia nedovolennej diskriminácie v zmysle čl. 14 dohovoru, keďže tento neexistuje nezávisle, ale sa vzťahuje výlučne na „užívanie práv a slobôd“ priznaných hmotnoprávnymi ustanoveniami dohovoru a dodatkového protokolu. Podľa názoru najvyššieho súdu nedošlo k porušeniu nového reštitučného zákona a v súvislosti s ním čl. 12 zmluvy o európskom spoločenstve, keďže v zmysle čl. 295 zmluvy o európskom spoločenstve táto sa úpravy vlastníckych vzťahov nedotýka, pričom uplatňovanie diskriminačného postupu v zmysle vnútroštátnej legislatívy v obdobných prípadoch nebolo konštatované ani v judikačnej praxi európskeho súdu v citovaných veciach.

Podľa dátumovej pečiatky právneho zástupcu sťažovateľky rozsudok najvyššieho súdu mu bol doručený 30. novembra 2009.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia

a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Sťažovateľka spochybňuje rozsudok najvyššieho súdu v podstate zo štyroch pohľadov. Namietá predovšetkým výklad § 2 nového reštitučného zákona, ktorý nie je podľa nej konformný s označenými ustanoveniami ústavy, listiny a viacerých medzinárodných zmlúv. Ďalej spochybňuje súlad § 2 nového reštitučného zákona s označenými ustanoveniami ústavy, listiny a viacerých medzinárodných zmlúv. Je tiež toho názoru, že všeobecné súdy nedali prednosť medzinárodným zmluvám pred vnútroštátnym právom. Napokon vytýka nedostatočné odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu v súvislosti s namietanou zásadou medzinárodného práva o reciprocite, ako aj v súvislosti s namietaným časovým priebehom štátneho občianstva sťažovateľky.

Podľa § 2 ods. 1 nového reštitučného zákona právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát, alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

Podľa názoru sťažovateľky by bol s ústavou, listinou a označenými medzinárodnými zmluvami konformný iba taký výklad citovaného ustanovenia, ktorý by umožňoval reštituovať poľnohospodárske majetky aj občanom Českej republiky, a to najmä takým občanom, ktorí predtým v minulosti boli občanmi zaniknutej Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky.

Podľa názoru ústavného súdu ústavne konformný výklad právnej normy, resp. výklad právnej normy vôbec nemôže siahať tak ďaleko, aby sa dostal do rozporu so znením, resp. so zmyslom vykladaného normatívneho textu. V takomto prípade by totiž už nešlo o výklad, ale o faktickú novelizáciu právnej normy (II. ÚS 244/09).

Možno konštatovať, že znenie ustanovenia § 2 ods. 1 nového reštitučného zákona v nijakom prípade neumožňuje výklad, podľa ktorého by mohol byť za oprávnenú osobu považovaný aj občan Českej republiky. Sťažovateľkou požadovaný výklad je teda nemožný.

Zrejme pre prípad nemožnosti takého výkladu § 2 nového reštitučného zákona, aký sťažovateľka požaduje, namieta sťažovateľka aj nesúlad tohto ustanovenia s označenými článkami ústavy, listiny a viacerých medzinárodných zmlúv. Požaduje teda to, aby ústavný súd toto ustanovenie neaplikoval.

Ústavný súd už vo svojej judikatúre (I. ÚS 23/99, I. ÚS 29/99) uviedol, že každé z konaní pred ústavným súdom možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pred ústavným súdom. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom. Vychádzajúc z uvedeného za opodstatnené návrhy na začatie konania pred ústavným súdom (vrátane sťažností fyzických osôb a právnických osôb) možno preto považovať len tie, o ktorých je možné konať a aj rozhodnúť v niektorom z uvedených typov konaní pred ústavným súdom ako v samostatnom konaní (napr. II. ÚS 806/00).

Vychádzajúc zo skutočnosti, že základom námietky je tvrdený nesúlad § 2 nového reštitučného zákona s ústavou, listinou a viacerými medzinárodnými zmluvami, bez predchádzajúceho konania o súlade právnych predpisov, v ktorom by plénum ústavného súdu posúdilo tvrdený nesúlad, nie je možné v konaní o sťažnosti podľa článku 127 ods. 1 ústavy otázku tvrdeného nesúladu senátom posudzovať. K tomu treba poznamenať, že sťažovateľka nie je aktívne legitimovaná podať návrh na začatie konania o súlade právnych

predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy. Takúto legitímáciu majú totiž iba subjekty uvedené v čl. 130 ods. 1 písm. a) až g) ústavy (mutatis mutandis II. ÚS 336/09).

Nemožno akceptovať ani ďalšiu námietku sťažovateľky, podľa ktorej bolo povinnosťou všeobecných súdov namiesto vnútroštátnej právnej úpravy aplikovať označené články dohovoru, dodatkového protokolu, listiny základných práv a zmluvy o európskom spoločenstve.

Podľa čl. 7 ods. 5 ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva, alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

Podľa čl. 154c ods. 1 ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.

Ústavný súd považuje argumentáciu najvyššieho súdu, podľa ktorej z označených ustanovení dohovoru, dodatkového protokolu, listiny základných práv, ale aj zmluvy o európskom spoločenstve nemožno vyvodiť právo reštituovať majetok aj osobám nemajúcim štátne občianstvo Slovenskej republiky, resp. nemožno považovať za diskriminatívnu skutočnosť, že možnosť reštituovať dáva vnútroštátne právo iba občanom Slovenskej republiky, za dostatočne presvedčivú a veľmi starostlivo doloženú, a to aj s odkazom na príslušnú judikatúru. V nijakom prípade sa nejaví odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu ako arbitrárne či zjavne neodôvodnené.

Posledná námietka sťažovateľky sa týka kvality odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu, lebo podľa jej názoru rozsudok nereaguje na námietku neaplikovania medzinárodnoprávnej zásady reciprocity a na námietku časového priebehu štátneho

občianstva sťažovateľky. Ani tento argument sťažovateľky nemožno považovať za dôvodný.

Vzhľadom na to, že najvyšší súd zaujal jednoznačné stanovisko, podľa ktorého oprávnenou osobou môže byť len občan Slovenskej republiky, obsahuje v sebe tento právny názor aj reakciu na argument sťažovateľky týkajúci sa časového priebehu jej štátneho občianstva, a to v tom zmysle, že je irelevantné, že sťažovateľka bola predtým občiankou Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky. Rovnako z toho vyplýva, že irelevantné sú aj okolnosti, za ktorých sťažovateľka toto občianstvo stratila.

Neobstojí napokon ani námietka zásady medzinárodnoprávnej reciprocitu. Sťažovateľka má na mysli, že judikatúra súdov Českej republiky priznáva oprávnenie reštituovať aj občanom Slovenskej republiky, ktorí boli predtým občanmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky.

V uvedenej súvislosti treba poznamenať, že starý reštitučný zákon, ktorý bol prijatý ešte v roku 1991, bol československým právnym predpisom, ktorý aj po zániku Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky zostal súčasťou právnych poriadkov Českej republiky a Slovenskej republiky ako nástupníckych štátov. Aj v Slovenskej republike boli považované za oprávnené osoby také fyzické osoby, ktoré boli síce občanmi Českej republiky, ale svoje reštitučné nároky si uplatnili podľa starého reštitučného zákona, teda podľa československého právneho predpisu. Sťažovateľka si však svoj reštitučný nárok uplatnila podľa nového reštitučného zákona, ktorý je slovenským (nie československým) právnym predpisom. Na medzinárodnoprávnu reciprocitu by sa preto sťažovateľka mohla odvolávať iba v prípade, keby aj v Českej republike existoval ako český právny predpis zákon obdobný slovenskému novému reštitučnému zákonu.

Vzhľadom na to, že sťažovateľka žiada vysloviť aj porušenie čl. 5 listiny, treba ešte osobitne uviesť, že bez ohľadu na doterajšie úvahy vôbec neprichádza do úvahy čo i len vzdialená možnosť porušenia tohto ustanovenia. Totiž podľa čl. 5 listiny každý má spôsobilosť na práva. Toto ustanovenie evidentne nemá s vecou nič spoločné. Podľa všetkého označila sťažovateľka toto ustanovenie iba omylom.

Ústavný súd nad rámec dosiaľ uvedeného považuje za potrebné poukázať na to, že hoci sťažovateľka je právne zastúpená advokátom zapísaným v zozname advokátov Českej advokátskej komory, nemožno toto právne zastúpenie považovať podľa všetkého za dostačujúce. Právny zástupca sťažovateľky totiž nie je zapísaný v zozname euroadvokátov Slovenskej advokátskej komory. Preto by mohol sťažovateľku zastupovať v konaní pred ústavným súdom iba v postavení hosťujúceho euroadvokáta v zmysle § 31 a nasl. zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“). Pritom hosťujúci euroadvokát je pri zastupovaní účastníka konania v konaní pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci a obhajobe obvineného v trestnom konaní povinný spolupracovať s advokátom zapísaným v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory („spolupracujúci advokát“). Inak nie je oprávnený účastníka konania zastupovať ako advokát. Vzájomnú spoluprácu si advokáti upravujú písomnou zmluvou (§ 32 zákona o advokácii). Napriek uvedenému však právny zástupca sťažovateľky osobu spolupracujúceho advokáta ústavnému súdu neoznámil (II. ÚS 34/2010).

Keďže ústavný súd dospel k záveru o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nepovažoval ani za potrebné trvať na odstránení uvedeného nedostatku.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. marca 2010